

กลยุทธ์การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน
โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Teacher Development Strategy for Integrated Teaching to Develop the Learners
in all Aspects of Thepparat School for the Deaf under Special Education Bureau

นนทวัฒน์ ตรีนันทวัน (Nontawat Treenuntawan)^{*}

ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (Piyanard Boonmeepit)^{***}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และ 2) ศึกษาผลการใช้กลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียน จำนวน 8 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม คือ คู่มือการใช้กลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งหมด 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้ในการสัมภาษณ์ครู ชุดที่ 2 แบบสังเกตกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ และแบบบันทึกกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ ชุดที่ 3 แบบสังเกตกิจกรรมการนิเทศภายใน แบบนิเทศภายใน แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และแบบประเมินกิจกรรมการนิเทศภายในสำหรับครูทุกคน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาครูพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ได้กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครู จำนวน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การวางแผน กลยุทธ์ปฏิบัติการ กลยุทธ์การสังเกต และกลยุทธ์การสะท้อนผล

2. ผลการนำกลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน พบว่า ครูมีพัฒนาการในด้านการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50.36 นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีพัฒนาการดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 27.80

คำสำคัญ : กลยุทธ์การพัฒนาครู, การสอนแบบบูรณาการ, การพัฒนาผู้เรียน

^{*} นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Student Master of Education in Educational Administration, Phetchaburi Rajabhat University

^{***} อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Advisor: Educational Administration, Phetchaburi Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) teacher development strategy for integrated teaching to develop the learners in all aspects of Thepparat School for the Deaf under Special Education Bureau, and 2) the result of application of teacher development strategy for integrated teaching to develop the learners in all aspects of Thepparat School for the Deaf under Special Education Bureau. The research samples consisted of 8 teachers and 13 students in Mathayom Suksa 1 (Grade 7). The research tool consisted of two parts: 1) handbook for application of teacher development strategy for integrated teaching to develop the learners in all aspects, as an innovative tool, and 2) three packages of tools for collecting data consisting of 2.1) a structured interview form for interviewing teachers, 2.2) forms for observation, evaluation, and record of workshop activities, and 2.3) an internal supervision form, a form for observation of internal supervision activities, student behavior evaluation form, and a form for evaluation of internal supervision activities for every teacher. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research results were as follows:

1. The four strategies, namely planning strategy, practice strategy, observation strategy, and feed-back strategy, were created in developing teacher development strategy for integrated teaching to develop the learners in all aspects.

2. The results of application of teacher development strategy for integrated teaching to develop the learners in all aspects revealed that the teachers' teaching and learning management was improved for 50.36%, and that the students were developed according to their potential and individual difference with better improvement for 27.80.

Keywords: Teacher development strategy, integrated teaching, student development

บทนำ

นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล กำหนดให้มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวาง และทั่วถึงโดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าคุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาจะ เน้นการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้นำนโยบายดังกล่าวมากำหนดเป็นนโยบาย โดยเฉพาะการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษา ซึ่งยึด คุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของ

สถาบันครอบครัว ชุมชน และสถาบันการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 3) การบริหาร และจัดการ ศึกษาที่มีคุณภาพนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนนักการศึกษาได้พยายามนำรูปแบบการบริหารและการ จัดการศึกษามาประยุกต์กับแนวคิดพื้นฐานของสังคมไทยเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่สำคัญ (สุรินทร์ ภูสิงห์, 2552 : 4-5) ดังนั้นผู้บริหารมีอาชีพที่บริหาร จัดการสถานศึกษาจนประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ จำเป็นต้องใช้รูปแบบการบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการรูปแบบการ บริหารจัดการศึกษามีหลายรูปแบบที่สำคัญได้แก่ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) การบริหารแบบบูรณาการ (Chief Executive Officer : CEO) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และบริหารคุณภาพ ทั้งองค์กร (Total Quality Management : TQM) การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA เป็นต้น เพื่อให้การบริหาร จัดการโรงเรียนตามรูปแบบดังกล่าวบรรลุจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน คือ คุณภาพของผู้เรียน ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ได้แก่ ผู้ปกครอง และสังคม และสามารถตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ผู้บริหารมี อาชีพจำเป็น ต้องเลือกใช้รูปแบบการบริหารจัดการที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ทั้งด้าน ภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล กลุ่มคน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสม ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานและการ ประกันคุณภาพการศึกษา (สนธิรักษ์ เทพเรณู และคณะ, 2548 : 20-21)

ในชีวิตจริงของมนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่รุมเร้าอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน การแก้ปัญหาโดยการเชื่อมโยงหรือ ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายและสัมพันธ์กัน ทำให้การเรียนรู้แบบแยกส่วนเป็นรายวิชาไม่สนองตอบความ จำเป็นของชีวิตมนุษย์ ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (4) จึงกำหนดว่าการจัดการเรียนรู้ ควรผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึก ทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ที่จะต้องเผชิญในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : บทนำ)

การพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นภารกิจสำคัญ ของสถานศึกษาในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครู และเสริมสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร อันเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นหากสถานศึกษามี กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดศักยภาพเชิงการบริหารและเชิง วิชาการ และจากบทสรุปสำหรับผู้บริหารในรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2556 : 2) ซึ่งได้ให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนโสตศึกษาเทพ รัตน์ และให้ข้อเสนอแนะทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานของสถานศึกษาในอนาคตส่วน ของครูผู้สอนไว้ว่า ควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ การสอนแบบบูรณาการ การจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การ วัดผลประเมินผลตามสภาพจริงและการส่งต่อผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา

และความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ พบว่ายังไม่มี การดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เนื่องจากขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้ไม่มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ขาดการตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง การประเมินและติดตามยังไม่มีอย่างต่อเนื่อง ปัญหาเนื่องมาจากบุคลากรย้ายบ่อย ขาดการนิเทศติดตาม ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (4) และตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานอยู่ที่ครูในโรงเรียน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการ

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ ตำบลพงศัประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 8 คน

1.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์
จำนวน 13 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 กลยุทธ์การพัฒนาครู ประกอบด้วย

1) กลยุทธ์การวางแผน (Planning)

2) กลยุทธ์ปฏิบัติการ (Action)

3) กลยุทธ์การสังเกต (Observation)

2.1.2 กลยุทธ์การสะท้อนผล (Reflection)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การสอนบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ประกอบด้วย

2.2.1 ครู มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้านการเตรียมการสอน/การดำเนินการสอน/การใช้สื่อประกอบการสอน และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

2.2.2 นักเรียน ได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เต็มตาม ศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ ในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

3.1 เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ คู่มือการใช้กลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน มี 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 กลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การวางแผน (Planning) กลยุทธ์การปฏิบัติการ (Action) กลยุทธ์การสังเกต (Observation) กลยุทธ์ การสะท้อนผล (Reflection)

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนและวิธีใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์

ส่วนที่ 3 เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสอนบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชุดที่ 1 จำนวน 1 ฉบับ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างการพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ ผู้วิจัยเป็นผู้ใช้ในการสัมภาษณ์ครู

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชุดที่ 2 จำนวน 3 ฉบับ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1) แบบสังเกตกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์

2) แบบประเมินกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์

3) แบบบันทึกกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชุดที่ 3 จำนวน 4 ฉบับ ประกอบด้วย

1) แบบสังเกตกิจกรรมการนิเทศภายในเรื่อง การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการ การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์

2) แบบนิเทศภายในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (สำหรับผู้นิเทศ)

3) แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน(ภาพรวมของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ)

4) แบบประเมินกิจกรรมการนิเทศภายในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (สำหรับครูทุกคน)

4. การสร้างเครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

4.1 เอกสารคู่มือกลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์

4.1.1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบกลยุทธ์

4.1.2 กำหนดขั้นตอนการดำเนินของแต่ละกลยุทธ์

4.1.3 ศึกษาเอกสาร แนวคิด เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

4.1.4 นำร่างเอกสารคู่มือกลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.1.5 แก้ไขร่างเอกสารคู่มือกลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.1.6 นำร่างเอกสารคู่มือกลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

5. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

ผู้ศึกษาเลือกใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) ซึ่งเป็นวิธีการในการยืนยันข้อมูล เพื่อช่วยอธิบายปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่ซับซ้อนได้กระจ่างชัด และมีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้นในทัศนะของการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งความสำคัญของเทคนิคสามเส้าในระดับของการเก็บข้อมูลเพื่อเสริมความเชื่อถือได้ การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) 2 ลักษณะ ดังนี้ (Patton, 1990 : 464-466)

5.1 ต่างวิธี (Methodological Triangulation) : การวิจัยที่ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลมากกว่าหนึ่งวิธี เพื่อตรวจสอบซึ่งกันและกัน

5.2 ต่างแหล่งข้อมูล (Triangulation of Sources) : การวิจัยที่มีการใช้ข้อมูลจากแหล่งหลายแหล่งภายใต้วิธีการเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์คนต่างกลุ่มต่างสถานะในเรื่องเดียวกัน เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น แบบประเมินกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการประเมินพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ (Percent)

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบบบันทึกและภาพถ่าย ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยยึดหลักการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation Technique) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ความเหมือน/ความต่างในแต่ละกิจกรรม การตีความ และการสรุปความ แล้วนำเสนอเชิงบรรยาย

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ พบว่า

1. ผลการพัฒนาครูเพื่อการพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครู จำนวน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การวางแผน (Planning) กลยุทธ์ปฏิบัติการ (Action) กลยุทธ์การสังเกต (Observation) กลยุทธ์การสะท้อนผล (Reflection)

2. ผลการใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 ในการพัฒนาครูเพื่อจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากการนำกลยุทธ์ การวางแผน (Planning) ไปใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ทำให้ทราบถึงปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน และความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูคือการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ผู้วิจัยวางแผนกำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เชิญวิทยากร จัดเตรียมสถานที่ในการประชุม จากการดำเนินงานตามกลยุทธ์การวางแผน (Planning) ผู้วิจัยได้ กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ และเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลยุทธ์ปฏิบัติการ (Action) เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครู ผู้วิจัยใช้วิธีจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามขั้นตอนรูปแบบการพัฒนาครู AADPSA 6 ขั้นตอนของ ปัญญา ทองนิล (2553 : 369-370) โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของครูทุกท่านในทุกกิจกรรม กิจกรรมที่ ดำเนินการ ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 จัดทำโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ กิจกรรมที่ 2 จัดทำผังมโนทัศน์ หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ กิจกรรมที่ 3 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลการนำกลยุทธ์นี้ไปใช้สรุปจากการประเมินกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านมากขึ้น และผลการใช้กลยุทธ์การสังเกต (Observation) ประเมินจากกิจกรรมการนิเทศภายในทำให้เกิดระบบการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และเกิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น ครูมีการศึกษา และวิเคราะห์หลักสูตร มีการ วิเคราะห์ผู้เรียน จัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงสอดคล้องกับการ จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ บูรณาการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความรู้การช่วยเหลือพึ่งพากัน การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่จน บรรลุผลสำเร็จของงาน จนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย เนื้อหาและกิจกรรมเป็นเรื่องราวในชีวิตประจำวันของ นักเรียนเชื่อมโยงเหตุการณ์ทั้งในโรงเรียน ชุมชน มีกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ ดีต่อกัน เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีการประเมินผู้เรียนครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตร โดยใช้เครื่องมือ และวิธีการที่เหมาะสม และนำผลการประเมินมาใช้พัฒนานักเรียน ส่วนผลการใช้กลยุทธ์การสะท้อนผล (Reflection) ครั้งที่ 1 จากการนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้วิจัยพบว่า ควรมีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และควรส่งเสริม การแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ดังนั้นครูทุกท่านจึงมีความเห็นพ้องกันว่าต้องมีการปรับปรุงการ ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดีขึ้นในการพัฒนาการดำเนินการในครั้งที่ 2 ใช้กลยุทธ์ในการ

พัฒนา คือ กลยุทธ์การวางแผน (Planning) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการนิเทศภายใน มาวิเคราะห์ร่วมกันหาสาเหตุและวางแผนหาวิธีการแก้ไข โดยใช้กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์ปฏิบัติการ (Action) ผู้วิจัยเชิญคณะครู ประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านใหม่ ดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์การสังเกต (Observation) จัดกิจกรรมการนิเทศภายในอีกครั้ง ผลการนิเทศครั้งที่ 2 ตามกลยุทธ์การสะท้อนผล (Reflection) ครูมีพัฒนาการในด้านการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50.36 นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีพัฒนาการดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 53.85

โดยสรุปกลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างแท้จริงควรให้ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอนการดำเนินงาน ทั้ง 4 กลยุทธ์

การอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ ได้กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครู 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การวางแผน (Planning) กลยุทธ์การปฏิบัติการ (Action) กลยุทธ์การสังเกต (Observation) และกลยุทธ์การสะท้อนผล (Reflection) ทั้ง 4 กลยุทธ์มีขั้นตอนการดำเนินงานสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน รูปแบบการมีส่วนร่วม ครูทุกท่านของโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งการดำเนินงานทั้ง 4 กลยุทธ์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพัฒนาครูโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ถือว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรดา ไชยสงครามและคณะ (2556 : 162-179) ที่ทำการศึกษากลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการวิจัยได้ กลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 3 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) กลยุทธ์การนำแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 3) กลยุทธ์การวางแผนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไสว โสภาศรี (2550 : 120-131) ศึกษาสภาพการปฏิบัติ ปัญหา และกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยปรากฏได้แนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพครูให้มีความเข้มแข็ง มีคุณธรรม และคุณภาพตามมาตรฐานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กลยุทธ์ที่ 2 สนับสนุนการพัฒนาครูด้านกระบวนการนิเทศภายในอย่างมีส่วนร่วม กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิจัยนวัตกรรม รูปแบบ วิธีการและสื่อที่ส่งเสริมการนิเทศภายในอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ 4 สร้างและพัฒนาเครือข่ายการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผล และสอดคล้องกับ สุดสาคร ศรีสวัสดิ์ (2549 : 125-134) ได้ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาโดยรวม คือด้านองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ และอันดับที่ 3 คือ ด้านหลักการจัดการเรียนรู้ และภาพรวมปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการโดยรวมคือ ด้านองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านหลักการจัดการเรียนรู้ และอันดับที่ 3 คือด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ และภาพรวมความต้องการการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้ง 6 ด้านมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งหากวิเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์พัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้ง 4 กลยุทธ์คือ กลยุทธ์การวางแผน (Planning) กลยุทธ์การปฏิบัติการ (Action) กลยุทธ์การสังเกต (Observation) กลยุทธ์การสะท้อนผล (Reflection)

2. ผลการศึกษาการใช้กลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียน อย่างรอบด้านของครูโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ พบว่า การนำกลยุทธ์ทั้ง 4 ไปใช้ในการดำเนินงานนั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ส่วนกลยุทธ์ที่ส่งผลให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองมากที่สุด คือ กลยุทธ์การสังเกต (Observation) จากกิจกรรมการนิเทศภายใน ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการจัดการเรียนการสอนของครูในด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การใช้สื่อประกอบการสอน และการวัดผลประเมินผล พบว่า ทุกด้านมีพัฒนาดีขึ้น ดังนั้นการนิเทศภายในจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกับการพัฒนาครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สร ดวงดี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนชุมชนบ้านโพนสา อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาของการดำเนินงานวิชาการโดยภาพรวม ครูผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศภายในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับน้อย ทั้งการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การวางแผน การปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผล และรายงานการนิเทศภายในขาดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิศักดิ์ อุบล (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียนประชาสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ก่อนการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนประสบปัญหาที่สำคัญคือ ผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการนิเทศ ไม่มีเครื่องมือในการนิเทศ โรงเรียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการ และปฏิทินการนิเทศภายในโรงเรียนไว้แต่ไม่ได้ลงมือปฏิบัติตามแผนครูจึงไม่เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการเรียนการสอนเท่าที่ควร ส่งผลกระทบทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ ดังนั้น ในการพัฒนาครูในทุกกลยุทธ์มีความสำคัญ แต่กลยุทธ์ที่จะทำให้ครูเกิดความตื่นตัวในการเตรียมการสอนคือกลยุทธ์การสังเกต (Observation) โดยเฉพาะกิจกรรมการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการ/โครงการ การดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการประเมินการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง ชัดเจนเป็นระบบ มีตารางการนิเทศ มีการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมการดำเนินงานที่เป็นวงจรครบทุกกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยศึกษาไว้จะส่งผลให้ครูมีพัฒนาการด้านการจัดการ การเรียนการสอนดีขึ้น นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความถนัด และความสนใจของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการศึกษาไปใช้

ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครู เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนและกำหนดทางเลือก ควรมีการวางแผนร่วมกัน มีการประชุมชี้แจง การดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ เน้นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีการทำงานเป็นทีม

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรนำหลักการมีส่วนร่วม และกลยุทธ์ทั้ง 4 ไปใช้ในการพัฒนาภารกิจในระดับสถานศึกษาในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น พัฒนาคำเนินงานงบประมาณ งานบุคลากร งานบริหารงานทั่วไป เพื่อให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน เพื่อพัฒนารูปแบบในการแก้ปัญหาของแต่ละสถานศึกษาแล้วดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ปัญญา ทองนิล. (2553). รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับ
นักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์. วิทยานิพนธ์ดุสิตวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศักดิ์สร ดวงดี. (2547). การพัฒนากรณีศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญโรงเรียนชุมชนบ้านโพนสา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สนธิรักษ์ เทพธัญ และคณะ. (2548). การบริหารจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาระบบ
ราชการ. นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2556). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก
สถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์. กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). เรียนรู้...บูรณาการ. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). การขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ.ปี 2550-2551.กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิทธิศักดิ์ อุบล. (2547). การพัฒนาการดำเนินงานกรณีศึกษาในของโรงเรียนประชาสามัคคี อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุดสาคร ศรีสวัสดิ์. (2549). กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียน

ที่เปิดสอนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. ปรินูญานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุรินทร์ ภูสิงห์. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุรดา ไชยสงคราม และคณะ. (2556). กลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, วารสารครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 41(4): 162-179.

ไสว โสภาศรี. (2550). สภาพการปฏิบัติ ปัญหา และกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.